

Štev. 20.

V Ljubljani, dne 15. oktobra.

1886.

## Brodar.

(Balada.)

Široka je raván morjá,  
 Po morji lahek brod veslá;  
 Na krmi mlad brodar sloní,  
 Neba višavam govori:  
 „Višave sinjega nebá,  
 Vam znane želje so srcá;  
 Iz daljnje zemlje brez mirú  
 Hitim do milega domú;  
 Nikar ne dajte, da vihar,  
 Valovom divji gospodar,  
 Na širno morje se spustí  
 In mali brod mi pogubí;  
 Spremíte me v domači svet,  
 Saj tuj sem mu že mnogo let.“ —  
 Nebo pa črno se stemní,  
 Nad morjem vihra zabučí,  
 Na morje vrže se vihar.  
 Po morji se ozrè brodar,  
 Širjavi govori morjá:  
 „Zakaj, morjé, ti val divjá?  
 Zakaj se ljuto togotiš,  
 S pogubo, smrtjo mi pretiš?“ —  
 Morjé pa divje zabučí  
 In brodu jadro razdrobí:  
 Brodarju pa šumi vihar:  
 „Le tiho, mladi ti brodar!  
 Imeti hoče tebe val,  
 Na dnu morjá boš danes spal!“ —  
 Brodar po morji se ozrè,  
 Krepkeje se na krmo vpre:  
 „Ne neba srd, ne gnev morjá,

Ne plaši krepkega duhá!  
 Če morju je gospod vihar,  
 Viharjev vajen sem brodar  
 In varno h kraju iz nezgod  
 Dovedi hočem urni brod.“ —  
 A grom zmajè obok nebá,  
 Vihar razburi dno morjá;  
 Valovi huje zabučé  
 In brodu krmo razdrobé!  
 Brodar se morju ne udá,  
 Za veslo prime in veslá:  
 „Še nimaš žrtve me, vihar!  
 Življenje meni drag je dar:  
 Moj rod s sovragom se bori  
 In za svobodo lije kri;  
 Na dnu morjá ne bom jaz spal,  
 Za dom živòt bom žrtvoval!“ —  
 Glej, drobna ptica priletí,  
 Na malem brodu obsedí;  
 Omogla jej peruti moč,  
 Ujela jo je temna noč.  
 Brodar pozdravlja jo lepó  
 In ptici govori takó:  
 „Oj, drobna ptičica, od kod  
 Na urni priletiš mi brod?  
 Zakaj slabotnih si se kril  
 Spustila v boj viharjih sil?“ —  
 Brodarju ptica gostolí:  
 „Iz krajev, kjer tvoj rod živí,  
 Od doma ti prinašam vest,  
 ‚Saj bil si vedno sin mu zvest.‘ —

Brodar pa ptici govori:  
 „Pod sinjim nebom letaš ti;  
 Iz domovine si prišla  
 In znana ti je zemlja vsa;  
 Povej, oj ptičica, povéj,  
 Kaj se sedaj godí po njej?  
 Al' še junaki krvavé,  
 Za dom, svobódo meč vihté?  
 Al' svéti že je boj končan,  
 Prišel je nam svobóde dan?“ —  
 „Pač davno že je boj končan,  
 Prišel je sužnjosti vam dan;  
 Sovragu suženj tvoj je rod  
 In tujec zemlji je gospod!“ —  
 „In otec moj? Al' silni meč  
 Ne seka mu sovragov več?“ —  
 „Razklan na bojnem polji ščit,  
 Pod njim je otec ti ubit.“ —  
 „In bratov šest? Al' njih ni vsak  
 Boril za otca se junak?“ —  
 „Kjer mrtvi kupoma ležé,  
 Pri otcu tvoji bratje spé.“ —  
 „In moj pobratim, kje je bil,  
 Ko v boji rod moj kri je lil?“  
 „Pobratim je pri tujei stal  
 In rod in dom mu je izdal.“ —  
 „In kje je ona, ktere cvet  
 Me gnal je v daljnji, tuji svet,  
 Da zláta, srébra pridobím —  
 In k njenim nogam položím?“  
 „Ž njo bode svatoval nocój

Izdajica, pobratim tvoj! —  
 Srcé brodarju strepetá,  
 Bolest omami mu duhá;  
 Na temno, grozno mu nebó  
 Obupno se ozrè okó:  
 Usmili meni se, nebó,  
 Pogrezni me na morja dno!“

Nebo široko se odprè,  
 Po njem se blisk krvav razpnè,  
 In strela šine iz višín,  
 Pogrezne brod na dno globín!  
 A drobna ptica odletí  
 In tožno glas se jej glasi:  
 „Zastoj pogum in boj je vroč,

Če bije te usode moč!“ — —  
 Nebá temá se razvedrí,  
 Na morje solnce zablíščí;  
 Vihar več ljuto ne divjá,  
 Valovi pa šume morjá:  
 „Počfj, ubogi si brodar,  
 Saj več ne moti te vihar!“ —

Mirko.

## Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Ša za tisti trenotek rešila je hladnokrvnost deželnega glavarja prvega ministra ter slavo Turjaške hiše. Volk Engelbreht opazil je takoj, da je odpadlo mogočnemu bratu krmilo iz rok, in opazil je tudi, kako se visoka igra igra. Ni ga zapustila duševna bistrost, kakor ubogega Janeza Vajkarda, ki je s potnim obrazom tičal na konji, da se je bilo bati, da hoče sedaj in sedaj omedleti. Naš glavar je torej skesanega lica zdrknil s sedla ter ležal v prahu na kolenih še prej, nego se je visoka družba zavedla, kaj da hoče. Dvignil je roki proti cesarju ter prosil ponižno:

„Veličestvo, vsa krivda preži nad mano, ki sem najnevrednejši vaših služabnikov! Na me naj se izlije pravična jeza vašega veličestva!“

„Kako naj umejem vaše besede, glavar?“ vprašal je cesar ostro. „Morda imate tudi kaj nezakonskega v hiši, kakor naš Janez Vajkard? ha!“

„Janez Vajkard je nedolžen! In če molči, dokaz mi je to o tisti neskončni ljubezni, katero goji za mé, slabega mu brata! Če bom na smrtnem ležišču vse pozabil, te ljubezni, Janez Vajkard, pozabil ti ne bodem!“ Govoril je patetično in tako prepričevalno, da je Leopoldus pričel postajati nekoliko mehkejši.

„Govorite torej jasno,“ pozval ga je temno, „saj vidite, kako mučni so nam in našemu spremstvu ti prizori! Čemu klečite v prahu ter govorite o svoji krivdi?“

„Edini grešnik sem jaz, veličestvo, in Janez Vajkard je nedolžen, bolj nego prvi sneg v pozni jeseni!“

„Kako to?“

„Jurij Ljudevit je — moj sin!“

„Vaš sin! vaš nezakonski sin!“

„Moj nezakonski sin, veličestvo! Ali šiba je v rokah Boga, s katero me biča na stare dni! Biča do kosti!“

Nekaj časa je molčal cesar ter dvigal svoje poglede proti gradu, ki se je ponosno belil raz zeleni holm.

„Slavnega pokolenja ste, Volk Engelbreht, ali da smo to prej vedeli, nikdar niste postali tajni nam svetnik! Govorite in povejte nam vse!“

„Moje življenje je v vaših rokah, veličestvo!“

„Samo enkrat me je zapeljal peklenski duh, da sem zašel s pravega pota! Ali ta greh, veličestvo, preganja me sedaj dan za dnevom in najhujše pri tem je, da mi je narava do tega otroka ulila v srcé čudno, prečudno ljubezen. Pred celim svetom prikrivam svojo sramoto, ali njen sad korenini mi globoko v srci. Senca tega greha vlači se za menoj, kakor senca mojega telesa. Zaradi

tega greha tepe me nadloga in tepe me Bog, tepla me bodeta — do trenotka, ko se boče sklenila zelena ruša nad menoj!“

Volk Engelbreht je govoril te besede s tako izvrstno premišljenim naglaševanjem, da se niti za trenotek ni čutilo, da mož taji svoje prave občutke ali da jih samo hlini. Vse se je čulo naravno, iz srca skesanemu grešniku kipeče! Utis na poslušalce bil je tak, kakor ga je gospod deželni glavar pričakoval. Omehčalo se je srce še celo cesarju, ki je dejal manj osorno:

„Ustanite, gospod glavar!“

Volk Engelbreht je nato ustal ter dostavil:

„Do vrha bi priklopela moja nesreča, če bi se vašega veličestva pravična jeza izlila nad nedolžnega! Koliokrat mi je očital Janez Vajkard pregrešno ljubezen in tako gorko me je opominjal, naj se spokorim! Poslušal ga nisem, veličestvo, in zategadelj gleda me današnji dan ponižanega, in kakor Job sem na gnojnišču, dočim se je še včeraj moje ime kopalo v neskončni slavi in vašega veličestva milosti. Prav, ko sem se hotel dvigniti do najvišjega vrhunca te slave, udaril me je Bog ter mi odprl staro rano na pregrešni moji duši. Oj, da sem tebi bil pokoren, Janez Vajkard, nikdar bi ne bil tako zelo ponižen!“

Tudi Janez Vajkard je bil mej tem zlezal s konja. Duševna zavest se mu je zopet povrnila in s diplomatsko hladnokrvnostjo pričel je nevarno stališče preudarjati. Priskočil je svojemu bratu na pomoč ter se mu v tistem trenotku oklenil okrog vrata, tako da sta kazala brata podobo iskrene in najudanejšje ljubezni, ko sta se sredi družbe objemala. Prav kakor bi bila pri goreči ti ljubezni pozabila na celi svet, in še celo na visokega gospoda, ostala sta nekaj trenutkov v gorkem objemu. Ko pa je konečno Janez Vajkard dvignil glavo s prsi bratovih, bil je že toliko diplomat, da so mu v očeh igrale svitle solze.

„In vi, Janez Vajkard, vedeli ste za vse to? vprašal je cesar skoraj ginjen.

„Da, vaše veličestvo! In jemalo mi je spanje v marsikateri noči!“

„In molčali bi bili, da se je nevihta razburila nad vami in ne nad vašim bratom?“

„Molčal, in če bi se mi bilo življenje v nevarnost stavilo!“

Dolgo časa opazoval je vladar obraz svojemu prvemu ministru. Ali ta obraz videl se je sedaj, kakor da je od

kamenja izsekan in niti črtica se ni ganila na njem, ko je bliskal Leopoldov pogled po njem. Janez Vajkard čutil je sedaj zopet trdo in varno zemljo pod sabo; stal je tedaj zopet trdno.

„Da,“ ponavljal je naudušeno, „molčal bi bil — do smrti. Mi Turjačanje smo že taki, da eden drugega ne zapuščamo!“

„Velika je vaša ljubezen, zategadelj naj vam bode tudi mnogo odpuščenega! Sedaj pa poglejmo na Turjak, ondi hočemo dalje soditi!“

Govoreč pognal je cesar konja. Bil je potolažen. Olehčalo se je srce Janezu Vajkardu in občutke je imel, kakor da je ravnokar prestal veliko nevarnost. Knez Lobkovic pridružil se mu je. Strupeno sta se merila nekaj časa. Potem pa je siknil knez:

„Čestitam, gospod vojvoda!“

„Na čem?“ zasrdil se je Janez Vajkard?“

„Na vašem bratu, ki se vam je o pravem času porodil!“

Cela družba odjahala je na to proti Turjaškemu gradu.  
(Dalje prihodnjic.)

## Poziv.

Slado dekletce, dekletce lepó,  
Ki v prsih pomlad ti razcvita,  
Raje zatisni temno oko,  
Ah . . . zvezdo čarnega svita!

Saj še ne veš, kaj kruti je svet,  
Ki upira v očesce poglede,  
Vzcvelo ti komaj je petnajst let,  
In svetske ne umeš še bede!

Cvetja ne siplji iz ust sladko,  
Ne kaži jim lepih laskov,  
V ktere nadela tako krasno  
Z ročico si pisanih paskov!

Dičnost vratka in drobnih nožic  
Zagrni si s krilcem modrim,  
In s kopréno miloto lic  
Odvрни pogledom bodrim — — —

Venček si spleti iz modrih cvetic,  
Okiti si rosno glavico.  
V radostno kolo cvetnih družic  
Zaigraj mladostno kraljico!

Da pa boš zrla solnce sijaj  
In prosto z očescem igrala,  
K meni, dekletce, v senčni gaj  
Prispej mi — srnica zala!

Za te sem, devka, vrtec vzrahljal,  
Da ljubka te bujno zelenje,  
Srce z ljubezni sem cvetjem obdal,  
Da tu se ti staka življenje — —

Cvetin.

## Menih.

Mladija o mráku pláva,  
Jásnih pévcev zbor noséč,  
Okrog njé pa bístra Sáva  
Šepeté tájné šuméč.

Pévce mládim pésen zála  
Iz vesélih prsí vré:  
„Dávi je pa slán'ca pála  
Na zeléne travníke . . .“

Láhno do bregú se šíri  
Mílozvóki spév krasán,  
Kóder v tíhem nóčnem míri  
Samostán stójí temán.

Ondi mlad menih saméva,  
V óknu slúša péсни glás;  
Kaj o tóžnih glásih spéva  
Mladi mu blédí obraz? —

Tudi on nekdáj pač pél je,  
Pél je ž njim deklíč zorán; —  
Zdaj na véke onemél je,  
Zdaj medlí — živ pokopán . . .

Kaj srcé mu rézvo bíje? —  
Kaj solzá mu líje vír? —  
Mej zidóvjem pač samíje,  
V céli mír je, v sreci mír? —

Mír kraljúje v ózki céli,  
A meníha le beží,  
Ko prožítí čas veséli  
Stópa spét mu pred očí.

Fr. Gestrin.

## Utéha.

Kadár srcé mi jadlo  
Morí strašán obup,  
Ko več ga ne utíši  
Žívljénja glásni hrup:

Tedáj zamákne duša  
Se v zlatem, pevskem snú,  
Ki mílo porosí jej  
Tolázbe in mirú.

T. Doksov.

## Božidar Raič.

(Dalje.)

„Rodu pravico.“

Glednjic se nahaja v istem letniku „Zore“ (str. 153 do 157) še jeden Raičev sestavek: „*Група о есе-русской паремии*“ s Stoosovimi besedami za geslo: *Перво коло Руска има . . .* V prastaraj dobi že, pripoveduje Raič, živeli so Slovani v severni Evropi razdeljeni v male države pod svojimi starešinami pečaje se po selih s poljedelstvom, po mestih pa z obrtnostjo in trgovino.

V III.—VI. veku prišli so Gotje, Alani in Huni ter so stisnoli Slovane dalje proti zapadu in severu, kateri so jim morali plačevati letni davek. Ker neso mogli dalje prenašati „lukavijih navalov Varevskyjih“, volili so si glavarjem Varega Rurika (862. l.), „ktery prvý prevze gospodstvo nad slavenskoruskojo državajo v sđdanjej okolici Petrogradskoj. Amo sčzet početek ruskoga carstva.“ Rurikov naslednik Oleg si voli Kijev za prvostolnico, ruska vojska se prikaže pred Carigradom in si podjarmi mnogo narodov. Zidajo se nova mesta. Krščanstvo bilo je prineseno iz Carigrada že 886. l.; Olga prime krst l. 955, a krščanstvo se počne lepše razvijati in krepkeje napredovati še le ondaj, ko je prijel Vladimir krst okolo l. 990. Po njegovej smrti razpade Rusko na več kneževin, katerih vladarji so se imenovali „carevi“ zato pa i ne moglo ustavljati se Mongolom, „kteri kroz dvě sto godov (1237—1462) bičevali Rusko“. Moskovski knez Ivan Vasiljevič III. oslobodi Rusko (1462) mongolskega izesa; sin mu Vasil Ivanovič razširi državne meje do Arhangela in temu naslednik že pospešuje „obrazovanost i prosvětu“, pozvavši inostranske rokodelce, umetnike in učitelje v deželo; ustanovila se je tiskarna, bili so podeljeni zakoni in trgovina utemeljena po dogovoru z Angleškim (1553). Rurikovo moško pokolenje pomerje l. 1598., nasledniki njihovi bili so Romanoviči. Najimenitnejši Romanovič Peter Veliki upelje reforme; „ustanovi mądrišće znanostij sđda najglasovitěje na celom obzoriji slavenskom.“ Katarina II. dovrši „gorostasnoje dělo Petrom početo, i vzdignu ni samo blagostanije svoje careviny razboritym vladanijem, nego takodje

poveća istu kroz srečnyje bojevy i uspešnyje dogovory“. Koliko se ima Rusko zahvaliti zdaj vladajočemu carju Nikolii Pavloviču „jest vsakomu poznatelji stvarij podobro jasno.“ — Za Rurika se je ruska oblast razprostirala črez 8000 □milj, a zdaj (l. 1852) črez 369,112. — „Žitelij ima g. 1722, 14 milionov, a nyně překo 65 milionov, kteryh 49 mil. govorit językom ruskym-slavenskyim.“



Ta droben sestavek končuje Raič s temi le besedami: „Ruščinojo negovorēt samo većinojo přebivatelji Evropy vzhodnyje, nego ona jest takodje gospodujećim językom čelyje sěvernyje i iztočnyje Azie od Urala do Kamčatky. Ona jest obrazovateljica i prosvětiteljka surovijih Sěveranov v Azii. Uže iz velmi obširnyje prostorie, na kteroј ruščina gospodujet, se gotovo dajet zaključiti na blagu je bađaćnost, i odovad nuždno slědit sve-

Začetek



taja dlžnost za vsakoga izobrazena Slavena kano sonarodnika toli ogromna plemene neopěšanojā gorlivostijā dobro i točno proučiti dražest ruskoga języka.“

Veleznamenit je Raičev sestavek: „*K. Havliček Borovský. Životopis in politični nazori*“, ki je izhajal v „Slovenskem Narodu“ 1869 kot listek in ki je tudi posebe natisnen v Mariboru 1869, 39 str. vel. 8°. V tem sestavku podaje pisatelj najprvo kratek životopis Havličkov, kaže o tej priliki na bivše razmere na Češkem in na naše ter govori dalje o tem, kako bi moralo biti

„Slovansko lipo“ jih zalogo, dokler ni bil med razkladanjem izropotan od slovenskih bogoslovcev. Isti še sedaj upravljajoči ravnatelj nam je resno in svarilno očital, ka narodnost povzdigujemo nad verstvo. Prosili smo namreč, da bi se Slovenci vadili propovedati v slovenščini, da ne bi kakor naši spredniki v pastirstvu na to vlekli, kako bi skvarili slovenski jezik. To in mnogo drugih neugodnosti ni stalo ali preplašilo našega duha in srčnosti, nego mnogo ostreje zbrusilo proti tlačiteljem; le človek, ki zato živi, ka jé in pije nalik četveronožnikom

razne bire, zvrne se v taki borbi.“ Potem kaže na mariborsko semenišče, kjer ni dosta bolje, kakor je bilo ondaj v graškem, kajti prepovedan je bil celo nedolžni „Glasnik“ in osorno se je gledalo, ako je kdo lukal v razgrneno knjigo staroslovensko. Da bi preučil narodno življenje, potoval je Havliček po Češkem, Moravskem, Slovaškem in Gališkem, „Iskreno svetujemo godnejšim dijakom slovenskim in bogoslovcem, naj o počitnicah prepotujejo ravne loke in strme bregove vsega Slovenskega, toda ne, da bi brez vsega blagega namena klamoterili in kljuge zmikali, nego da bi se učili poznavati svojo očevino in narod slovenski, jezik, šege, običaje, pa tudi siromaštvo in zapuščenost slovenskega ljudstva. Prehodivši domovino poglej dalje na jug v zavičaj sokolov hrvaških in srbskih. To goji rodoljubje in širi znanstveni krog.“ Havliček je jel izdajati 1. malega travna 1848 „Narodne novine“, ktere so i graški slovenski bogoslovci vrlo čitali: „bile so jim zvezda vodnica, politiško veroučje, slovanski malik.“ Nar. nov. pa so se i med Čehi nenavadno razširile in so imele velikanski upliv; ves narod jih je čital in jim verjel kakor sv. pismu ter se natanko po njih ravnal.

„Kamo sreče za nas Slovence, ako bi dotle dognali, ka bi, ne

kakor na Češkem, vsak kmet prebiral politiški časnik slovenski, ki razpravlja dnevna vprašanja, nego konči vsaka vesnica in občina! Sicer omenjam, če bi le razumniki vršili svojo dolžnost, imeli bi lahko list podoben časniku „Narodni listi“, in ne bi vsak pritepenec ali nemškutarček svojevoljno sukal z našimi seljaki. Na noge!“ Havliček je bil čist značaj, „povzdig in vzvišenje českega naroda bila mu je zvezda, za ktero je vedno ravnal svoje stopinje k delom.“



nana.

po veljavnem zakonu in po pravici. „V graškem semenišči prepovedavalo se je slovenskim bogoslovcem slovenski govoriti,“ pripoveduje Raič, „če pa se je kdo vendar drznol grešiti proti temu ukazu, posmehovan je bil od nemških tovarišev, svarjen od ravnateljstva. Za svetnika štamani duhovni oča g. Schlör zabavljaj je o vsaki mogoči priliki Slovincem, grdeč naše brate Slované; Husa in Žizko nam je slikal kot vruga s sekovimi rogovi, a

„Bože, da je nam Slovencem toliko Havličkov,“ kliče Raič, „kolikor je bilo poslancev slovenskih v državnem zboru, ali da rabim naše nezgode priliko, toliko, na kolikor političkih kosov je raztrgano Slovensko, ki bi razstavljeni stražili, zagovarjali, branili narodni jezik, narodnost, svobodo, celokupnost slovenske očevine: že davno bi imeli zedinjeno Slovensko, slovenski osrednji zbor, slovenske učilnice, slovensko upravo, in nemškutarstvo bi bilo že povse izgubilo tla izpod nog na slovenski zemlji. Ali kaj sanjam, da nam je le eden in da narod uživa od njega deljeno zdravo in krepko hrano, ne sezajoči in ne hlepeči po kvarni tuji krmi, sijalo bi že svetlo solnce na vrata našega poslopja. Vzdrami se! izčedni se, mili rode moj!

„Slovanska politika po Havličkovih nazorih“ je naslov drugemu poglavju navedenega sestavka, v katerem Raič pravi: „Kan slovanske politike mora biti, da vodi k sreči posamna plemena in pospešuje občno zlogo,“ ter pripoveduje, kako nemčujo Čehove in nas od dobe Jožefa II. ter nadaljuje: „Črne dedine krivičnega nemčenja nismo se še danes mogli otresti, čeravno se nam je s prestola večkrat svečano, neurazljivo, sveto in nedotekljivo besedo zagotovila narodna ravnopravnost vsem narodom; čeravno državna osnovna postava, podpisana posvečenoj roko njegovega veličanstva, daje vsem državljanom enake pravice, polno narodno ravnopravnost, itak je na Slovenskem v poslednjem oziru vse po starem kopitu. Nemščina (jaz bi še pridejal: italijanščina in madžarščina) se nadavljuje v učilnicah, nemščina (italijanščina in madžarščina) v duhovskih in posvetnih uredih, uboga slovenščina pa le pasterkuje pred pragom predrzne, bahate in razšoperjene mačehe nemkinje“ (italijanke in madžarke). Naše pritožbe se ne usliše, dasi nam nova doba ponuja precej svobode, namreč da si smemo društva snovati in se v taborih shajati<sup>1)</sup>; „toda svoboda brez narodne ravnopravnosti, to je vseoblast in gospostvo nemščine nad slovensko narodnostjo, nad slovenskim jezikom; ni svoboda, ni ravnopravnost, nego nasilstvo, laž, krivica, tlačenje, posmehovanje in hlinjenje zlate slobode. Slobodnik mora priznavati načelo: „jaz sem sloboden, tudi vsi drugi so slobodni“, nikar samosilja: „jaz sem sloboden, sosed ali inorodnik pa bodi moj rob“. Sloboda in enakost sta potrebni podlagi umnega pravnega reda. Sloboda zapravljena še se laže drugič pribori, negoli narodnost: ta izgubljena je na veke zaigrana, in to je ravno razlog, ka se toliko za njo poganjamo, vse darujemo. Sicer vedeti je, ka mi le to zahtevamo, kar že drugi dolgo in obilno uživajo, in ničesar več, namreč na vsem Slovenskem slovenski jezik uredni in učni; dokler se nam to krat, vselej se nam godi v nebo kričča krivica.“

Slovenci smo se bili že silno potujili, malokdo je še znal čitati, pisati pa nikdor, ko smo se začeli dramiti. Slovenski narod buditi je dosta težje kakor češkega, ker nimamo slavne zgodovine za seboj, ker se ne more kazati na velikanske značaje, na čestne obraze velikih mož, in samo ugodna zavednost nam daje najmočnejši navor, zavednost, „ka mi Slovenci nismo sami, nego zelena in

<sup>1)</sup> To je bilo ondaj, danes (in že več let) so nam vsi tabori prepovedani; ljudstvu se ne more ponuditi priložnost, da bi se kaj počilo.

čvrsta veja velikanske lipe slovanske, bratje ogromnega naroda, ki šteje 85 milijonov ljudi, s čijih obzorja solnce nikoli ne zajde: to je nebeška pomisel Slovanstva...“ „Slovanstvo obseza v sebi zelo zdravo in pravično misel, namreč ka narodi istega rodu, v enako nepovoljnih okolnostih postavljeni, morejo sinajbolje uzajemno pomagati li konečni zmagi.“ Nekteri menijo z ozirom na mnogovrstno veroizpoznanje Slovanov, da bi naš spas bil jedino v zedinjenji vseh Slovanov v eno verstvo. Na to ni misliti in najlaže se odstrani vse črtenje in sovraženje, da se privedo vsa verska društva z zdravim poukom k uzajemni ljubezni in strpljivosti. Tudi jeden jezik ni potreben, kakor i ni potrebno, da bi bili vsi združeni pod jednim žezlom.

O vseslovanstvu sodi Raič takole: „Vseslovanstvo, slovansko uzajemnost in edinost slovanskih narodov mislimo si na naravni in porabni način tako, ka ni treba nikakšne enoličnosti niti v verskem, niti v političkem, niti v slovstvenem oziru k slovanski edinosti in uzajemnosti, nego samič skupne podpore proti skupnim sovražnikom, kolikor dopuščajo okolnosti. Razume se torej samo po sebi, ka nas Rusko ne bode podpiralo, pa tudi ondi ne bodemo pomoči iskali, ako si hočemo priboriti pravo ustavno slobodo in ustavna prava, zato pa nas podpira svojim obširnim slovstvom izlasti v strogo znanstvenih predmetih, kakor nas i podpira v narodnem oziru po svoji negrozenski velikosti.“

Slovani smo razdeljeni na več plemen in živimo pod šestimi vladami. Slovanske razmere v Avstriji so mršave, vlada nas povsod ovira. „Politiško združenje vseh Jugoslovanov v eno skupino v sedanjem položaji ovirajo nekaj državne razmere, menje slovstvene. Mi Slovenci moramo na vse kriplje delati, da se brže bolje zedinimo v eno zemljepisno in političko skupino ter ljudstvo primerno izobrazimo, brez dostojne ljudske omike bi vsi skisnoli. To dovršivši smemo se pripravljati na koristno združenje z južnimi brati; sicer pa vsaka politička stopinja, učinjena na Slovenskem, mora se ozirati na jugoslovansko skupnost.“ Pisatelj se ozira na posamezna slovanska plemena v Avstriji in zunaj Avstrije ter omenja, da se godi Poljakom na Nemškem najslabše. — „Kan naše slovanske politike je, privedi vsa slovanska pokolenja v zvezo in po tem zagotoviti vsakteremu izmed njih svobodo, samostalnost in popolni razcvet narodnega življenja. Ta namen v Avstriji doseči je toliko laže, ker že največji del teh slovanskih plemen skupno prebiva, delati le moramo za to, da se državni ustroj v Avstriji tako pretvori, kakor je treba za naše ublaženje, in da bi drugi naši sorodniki doslej izvunaj Avstrije živeči mogli si želeti zvezo z nami“ . . . „Slovenski razumniki ne smejo več biti cieljavci in šušljeki, ktere vsaka najmanjša neprijazna sapa povali, ktere vsako neprijetno betvo zmoti in odvrne od pomaganja na napredek, nego možje značajni brez ozkoprsja in predsodkov, neprestrašeni delavci na korist in osrečenje našega zatiranega in tlačeneg naroda; kdo ne zna, ka je narod toliko slobode in toliko pravic vreden, kolikor si jih sam pribori in brani ve?“

V tretjem poglavji „Rusko“ imenovanem govori pisatelj o sedežih in broji ruskih prebivalcev; omenja, ka

nam nasprotniki očitajo, da se klanjamo ruskemu knutu; „toda resnično ne bi čuda bilo, ako bi Slovani res čestili in se klanjali knutu, ker knut je menda na svetu edina reč, kateri so v strahu prevzetni avstrijski Nemci in ponemčenci, in naduti in bahati Mažari ter njihovi zvesti oprode, ki ne znajo nikake pravičnosti, ki se niti Boga ne bojé, katerim ni nič svetega, razven einiges Deutschland in Magyarország na potroške drugih narodov. Ako ne bi bilo te bojazni od Rusov, kako še le bi metlali z nami!“ — Pisatelj govori dalje o tem, kako krivično nam tujci popisujejo Rusko, tudi če so dalje časa bivali na Ruskem, kajti oni so se družili samo s tujci, a ne z narodom, kterege i niso spoznali. Ruski narod se mora ločiti od ruske vlade. Ruski narod je „velik, dobromiseln, jako sposoben in bister, ohranjen v dobrih staroslovan-skih običajih, narod velike bodočnosti, od kterege se moremo tudi mi vsa ostala slabša pokolenja nadejati za bodočnost še mnogih dobrot.“ Ruska vlada pa je lokavo osnovana po tujih in lagodnih šegah; njeno jedro so bili tujci in še jih je brez vsega čutja k ruskemu narodu. „Vlade se izpreminjajo, narodi živijo: koliko načinov različnih dobrih in zlih vlad je preživel že vsak nam znani narod? Ne pregledimo one velike istine, ka je treba bilo nekoliko tisoč let, da se je stvaril in zrastel ruski narod, ka pa v eni noči, v eni uri more postati in spet preminoti vsaka vlada.“

Pisatelj omenja dalje preobrazbo misliti na Ruskem na kakšno preobrazbo; omenja slovanske pravoslavne stranke, ki so napravile prevrat; omenja slovanske napredek. Ruska vlada misli samo na duševni razvoj in nam poročajo tuji osvoboditelji, da je ni tako neumna in tatarska, kakor ali pa Poljaki. „Rusko samovoljstvo je mnogo strpljivejše negoli avstralsko samovoljstvo, ne samo pred 1848. letom, no i od 20. velikega oktobra 1851 do poraza pri Solferinu... Rusko prebivalstvo se deli v 1. narode neruske; 2. rusko mušičstvo; 3. carske mušičke t. j. svobodnjake; 4. trgovske mušičke; 5. plemstvo in 6. tujce. Pisatelj govori o posameznih stanovih; hvali trgovce in plemstvo, katero na Ruskem ni v našem zmislu, in katero obseza v sebi tako zvano razumništvo ter se da deliti v tri razrede: 1. gradjansko uredništvo; 2. vojniško dostojništvo in v 3. plemstvo, t. j. graščake ali vlastele. Uredniki so prave kofarce in ime činovnik pomeni pri narodu toliko karu r zlodej. Gradjansko uredništvo je najhujša bolezen stiske države. — Rusko častništvo razločuje se od donojništva drugih vojsk v tem, „ka večina ruskih častnikov so ljudje samostalni, ka ne služijo za plačilo, nego samo nekoliko let za skušnjo in za to, da bi si prislužili neko dostojnost... Dostojništvo rusko je poprek najčislanejši stan v deželi, omikan, svobodomiseln in uljudnega vedenja, ne deleč se kot vlastna kasta od drugih državljanov. Z vojaki ravnaajo ruski častniki mnogo prijazneje, nego li kje indi, zato pa tudi velika udanost in srčnost k častnikom od vojaštva. Na Ruskem se ne nahaja nikjer kakšna zavist med vojaštvom; in ljudstvom, ljudje ljubijo in cenijo vojaka, a vojak se ne čisla za nič boljšega, nego li drugi državljani.“ — Posedno plemstvo (pomeščiki)

je na Ruskem mnogobrojno, ker se plemenitašev posestva delé. — Tujci prihajajo na Rusko samo zato, da bi si mošnje napolnili in so najhujši nastroj samovoljstvu.

V četrtem poglavju govori Raič o vojski, omenja njene velike in čestne naloge, kajti ona ima braniti narod zoper krivično nasilje. „Krasno in čestito je pozvanje vojske, kedar stavi življenje za svoje rojake, kedar prenaša za očevino vsekoliike neugodnosti, kedar bedi na deželnih granicah, da morejo državljani v miru opravljati svoja dela, kedar v pogibel devaje svoje zdravje in življenje odbija sovražnika, hotečega narod podjarmiti v služnost in podložnost, kedar vojska brani ustavo, zakone in pravo proti domačim kvarnikom, kateri siloma prestopajo zakone in mir rušijo: čest in slava taki vojski!“ Ali žalibože, zgodovina uči, „ka se je vojska skoro vsekdar bolje rabila proti pravu in najčesče potrebovala za nasilje.“ (Gl. mažarski grbi v Zagrebu, gl. velikega Milana na Srbskem itd.) Na to popisuje, da narodi na najnižji stopinji omike nimajo vojske, na pol omikani imajo že vojske in sicer navadno „vojaško kasto“, spet drugi boljše omikani imajo redno vojsko, ini splošno oboroženje itd. ter navaja h koncu nezgode, ktere prinaša neprimerna množina vojske za narode in dežele: 1. narod je preobložen z davki, 2. odvzeme se koristnemu delu mnogo delavnih in močnih rok, 3. mora dežela nositi dosti neprilicnih nastanitov, 4. dosluženi vojaki, ne imajoči sposobnosti ali volje za delo, bivajo občinam na nadlogo, 5. po moranem brezženstvu, v katerem se drži prosto vojništvo, kazi se negrozenski nraavnost. „Poglavito zlo pa je, ka obilno število rodovin gubi svojo domačo srečo in često največ živeža znebiti se krepkih in delavnih mladencev. Mnogokrat prinašajo vojščaki kužne in nalezljive bolezni med ljudstvo, kazijo naš lep govor; stavopis svedoči, ka največ tatvine in hudodelstev delajo dosluženi vojščaki; povračajo se tudi nekteri brez vere.“

„Zakaj sem državljan?“ Na to vprašanje odgovarja pisatelj v petem poglavju ter pove najprvo, da se čita v vseh učnih knjigah prirodnega prava, „ka je država zato ustanovljena, da bi v nji državljani dosegli varnost svoje osebe in imetka, prava pravičnosti in večje pozemeljske blaženosti,“ toda doslej se nam država skoro ne kaže inace nego li „prisiljeno društvo, v katerem množice nosijo bremena zato, da bi malo število ljudi moglo dobro in veselo živeti.“ Zato, ker smo državljani, plačujemo neizmerne davke, kateri se potrošijo na vojsko, uredništvo; zakupniki javnih državnih stavb obogatevajo. „Kar se tiče učiteljskega stanu, na kolikor je plačan od države, ne more se reči, ka bi zaradi njega dača znatno narastla, vsaj se vlade, o katerih tu govorimo, skrbno ogibljo povzdignoti učilnice in poučiti narod. Nečemo imeti učenih podložnikov, nego pridne, razumi bedaste, znana izreka ne jako davno umrvšega cesarja.“ Na to govori o šolah, učenci morajo 16 let po učilnicah presedeti; država plačuje naučitelje slabo; po nekod še so tujci učitelji in vodje neznajoči in neljubeči naroda, med katerim jim je delati. Da pri tem uspehi niso povoljni, razumeva se po sebi. „Lagodna država daje nalašč učiteljem in naučiteljem proti

drugim urednikom malo plačo<sup>1)</sup>, da bi sposobnejši mladenci rajše se obračali k drugim zahvalnejšim stanom in poslovom, nego li k učiteljstvu, in da se po takem ne bi mogla jako zmagati omika in prosveta v narodu, kateri sta najmočnejše sredstvo proti vladni svojevotli.“ — Redni davki niso jedini, s katerimi država uzdržuje ves svoj ustroj, no izvenredni pod nobeno rubriko v dačni knjigi zaznamovani davki so še mnogo mnogo večji. Pisatelj končuje to poglavje tako le: „Le ustavna, svobodna, pravna in vsem državljanom enako pravična država sme gojiti zanesljivo upanje na čestno bodočnost.“

Ta imeniten sestavek o Havličku končuje Raič s pitanjem: „kaj pa je ustava?“ Govoreč najprvo o samosilnih državah omenja, da so vladarji skrbeli samo za se in za svojo rodovino, ne pa za narod; narod so bili silno tlačili, zato so si ustanovili na potroške istega tlaččenega naroda nabravši iz istega gaženega podložništva vojsko, kateri se je z raznimi „lokavo izmišljenimi načini ucepil ponos in predrznost nad vsemi drugimi in neprijaznost proti vsem drugim.“ Činovništvo, celó duhovništvo pomagalo je samosilnikom tlačiti narode. Na to govori o ustavni državi: „Po ustavnih načelih je država za to, da bi v nji državljanji nahajali varnost svoje osebe in imetka, red in svobodno gibanje, napredek, omiko in društveno blaženost.“ — „Pri ustavni vladi cesar ni več lastnik in uživalec cele države, nego samo kot družnik vsega naroda.“

<sup>1)</sup> Raič govori tu splošno o državah in vladah, ne imenuje nobene posebe.

Dalje govori o treh samostalnih oblastih v ustavni državi, o zakonarski, vršilni in sodni. — Da se uprava vodi na najboljši način, potrebna je tiskovna svoboda, društvena svoboda, narodna ravnopravnost, osobna varnost, verska in učna svoboda, srenjska svoboda in samouprava. „Ustavni vladi je najprvo na to gledati, da bi bilo v državi kolikor najmenje postopačev, t. j. takih osob, ktere ali nič ne delajo, ali nič potrebnega in koristnega.“

Sestavek končuje Raič s temi le besedami: „V Avstriji pod istim cesarjem sta dve različni ustavi, namreč druga za Nemce, druga za Mažarje, ta delitev se zove razdvoj. V razdvojeni državi uživata navedena naroda polne ustavne pravice in pa neznatno število Lahov ali, da bolj rečem, polašencev; Slovanom na številu 18 milijonov državljanov in Rumunom se krati kljubici ustavnim načelom dejanski užitek istih blagosti in dobrot; sicer nam se jih je nekoliko zagotovilo na papiru, toda črka je mrtva, v dejanje stopiti pa jim ne daje nemško popčiteljstvo. Pod mažarsko vseoblastjo, surovostjo in krivičnostjo z ozirom na narodnosti, poje se mnogo gorša Slovanom in Rumunom. Sveta naloga tlaččenih in zatiranih narodov je, na vso moč delati, da dospejemo do istih pravic, to je na izpremembo državnega ustroja, ki bode vsem raznorodnim državljanom enako pravičen, enakoj mero meril ne samo bridka in žuleča bremena, nego i ugodne in prijetne blagosti.“ Ta jako imeniten sestavek priporočamo sploh, da ga čestito občinstvo marljivo čita.

R. A.

(Dalje pride.)

## Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Dolenjci si kupujejo zdaj vse svoje cape v prodajalnicah, hrvaška obleka pa je ostala z večine do današnjega dne domač pridelek. Mi smo vsi zatelebani v nove mode in si jih željno prisvajamo, naj bodo neumne kolikor mu drago. Hrvat se drži čvrstjejshe dobrih, starih običajev svojih, on sprejemlje samo take novice, za katere uči ga izkušnja, da so res koristne in potrebne. Zaman ga motijo in pregovarjajo mestni kupci in judovski krošnjariji, da bi zamenil trdno svoje starinsko platno s pavoljnatiimi pajčevinami. Z lanom delajo na Hrvaškem nekoliko drugače nego pri nas. Namakajo ga precej dolgo v vodi, v kateri mu vlakno zvoljni in se zgodi lepše, nego če leži na travniku. Ne brigaje se za tuje šege, nosijo se Hrvati tako, kakor zahteva vreme in letna doba. Po leti jih vidite v lahkih opankih in v platnenih belih hlačah, čez katere jim visi srajca. Naši ljudje jim se smejejo, ali jaz sem sam izkusil in se uveril, kako pripravna, naredna in zdrava je ta nošnja za delavnega kmeta. Po zimi pa si zavijo truplo v gorko sukno, na noge pa nataknejo debele, čvrste, zastavne škornje, da jih ne more zebsti. Kranjci se oblačijo po leti pretoplo, po zimi prelahko, kar jim naklanja dosti nepotrebnega trpljenja in nevarnih bolezni. Hrvati se ne

pote in ne zmrzujejo ni na pol toliko kakor kranjski kmetje.“

Zdaj pa čujmo, kako je sodil vrtnar Janez o navedeni stvari hrvaških naših bratov. „Dobri in hudobni ljudje se nahajajo v vsaki deželi, v vsaki župniji, ali številno tem in onim ni povsod jednako. Jaz sem spoznal mnogo Kranjcev in tudi mnogo Hrvatov. Oboji so mi jednako ljubi in mili, ali resnice ne smem zatajiti: Našel sem, da so Hrvati dosti boljši kristjani nego naši rojaki, dasi ne hodijo toliko v cerkev in prejemale le poredkoma svete zakramente. Roditelji in otroci, bratje in sestice, drugi sorodniki, sosedje, prijatelji in znanci ljubijo se na Hrvaškem zvestejše in iskrenejše nego na Kranjskem. Dolenjci razgovarjajo se s človekom tudi kaj prijazno: ko jim obrne hrbet, pa ga obirajo radi kakor veliko nočno pleče. Hrvat se ne ume tako hliniti. Prijatelj ostane prijatelj, naj je pri njem ali sto ur od njega. Kar mu je dal Bog na polji in v vinogradu, deli drage volje z domačinom in tujcem. Gostoljubnost in ljubezen do bližnjega mu nista prazni besedi. In če je koga pogostil, ne očita mu nikoli te dobrote in ne zahteva povračila. Na Hrvaškem je dobil že marsikateri popotnik več zastonj nego drugje za denar. V ti resnični priljudnosti



ne razlikuje se nič stan od stanu: gospoda, meščani in kmetje so jednako usmiljenega srca in darežljivih rok. Pri nas se namerite na tako blagodušnost samo sim ter tamo na kmetih, škrici pa mislijo, da dopolnijo vso svojo krščansko dolžnost, če vržejo revežu boren krajcar, za kateri si ne more kupiti niti kruha. Kdor se šali, razveseljuje poslušalce in ne greši, ako ne žali z burkami svojimi Boga in bližnjega. Kranjske šale navadno ujedajo in jemljó poštenje. Človeka ljudje osmehujejo in mu se rogajo, potem pa hočejo, da bi jim niti ne zameril. To ni mogoče. Zastavni Hrvati nimajo nikoli jeden drugega za Pepčka in Jurčka. Rezne njihove šale vzbujajo obči smeh in dobrovoljnost, ali ne delajo zdražbe in sramote. Pa kako pametno se ponasajo ti ljudje v krčmah! Tiho in resno sede pri mericah in poličih svojih in se pomenkujejo o radostih in žalostih težavnega svojega stanu in življenja. Ne čuje se noben hrup in prepir, nobeno obrekovanje in klafanje. Pri nas pa se pije prav malokdaj brez greha. Če se zbero mirni gostje, dobrovoljijo se s tem, da opravljajo in raznašajo znance in prijatelje svoje ali pa da debelo in nesramno kvantajo in prepevajo zaljubljene čenče. Dostikrat pa se gode še grje reči. Človeku, ki stopi v krčmo, zdi se, da je prišel v črno šolo. Pivci kriče, kolnejo, psujejo se in razbijajo, kakor da jih je vrag obsedel. Veselice zvršujejo se pogostoma s pretepom, poboji, sovraštvom in pravdami. Na Hrvaškem se pripeti tak nered kdaj le v kaki mestni ali vozniški beznici, v poštenih kmetiškkih krčmah pa skoraj nikoli ne. Pa zakaj? Z večine menim zato, ker se Hrvati ne vlačijo kakor Kranjci po vinskih hramih in krčmah z babami, radi katerih se uname najprej zdraha in razbijanje. Tudi se na Hrvaškem ni še ukorenila ostudna navada, da bi hodili fantje vasovat k dekletom pod okna ali celó v spalnice. Kdor ima ljubico, gre k nji očitno po belem dnevu in se razgovarja z njo vpricho roditeljev, bratov in sester, da ni ne pohujšanja ne drugih slabih nasledkov. To zmatram za glavni uzrok, da se poleže tod prav redkokdaj kak pankrt. Na Kranjskem pa sami veste, da vse mrgoli nezakonskih otrok. V ne baš velikih župnijah rodi se jih na leto po 10. 15 in še več! Polhalivši na vso moč hrvaške kmete Janez ni pozabil omeniti tudi njih napak in slabih svojstev. Najprej grajal je nebrižnost njihovo, da bi si kaj privarovali in prihranili. Ne ostane jim nikoli nič, naj bo letina obilna ali mršava. Zato nima skoro nihče kaj gotovine, ne doma ne v hranilnici. Kakor klop se držé pregovora našega: Danes z betóm, jutri s psóm. O novini in o vsakem zakolu se gosté kakor na svatbi, spomladi pa žulijo suh kruh, luk in nezabeljeno čabodro. Z največjo nejevoljo pa je govoril Janez o hrvaških kletvinah. Zatrdil je, da se je zaradi njih najtežje privadil novi svoji domovini. O velikem preklinjalci vele Kranjci: Ta privezuje kakor Tolminec ali Mokronavzar. Janez pa je zaklical v sveti jezi, da so Tolminci in Mokronavzarji proti Hrvatom pravi nedolžni otročiči. Sosebno ga je kačila tista nagnjusna beseda, ki se začenja s črko j in se pritika mnogokrat k najsvetejšim rečem.

Vrtnar Janez je poznal na daleč okolo vse graščake in grajske posle. Naštel mi je kakih dvajset Kranjcev, ki so služili takrat na bližnjih graščinah za vrtnarje,

hlapce, črednike in gornike. Jeden njih, France Godinšek, prišel je simo doli iz gorenskih hribov, vsi drugi so bili Dolenjci, z večine iz župnij, ki okrožujejo prostorno Krško polje. Nekateri so hodili ob nedeljah k Janezu. Tamo sem se seznanil z njimi tudi jaz. Pozneje videl sem jih večkrat na kaki njivi ali senožeti pa sem se pomudil vselej nekoliko pri njih, da pokramoljamo kaj o svoji domovini in o Hrvatih. Najbolj me je zanimal in kratkočasil Godinšek radi burne svoje živahnosti in veselosti, ki ga ni minila v nobeni nezgodi in niti o slabem vremenu. Po unanjem ločila sta se on in vrtnar Janez kakor noč in dan. Ta je bil visoke, strojne rasti in pravilnega, moglo bi se reči, prav lepega obraza, dasi so mu bili vlasje že močno posiveli. Francetu pa je podarila priroda kratko, čokljato truplo in silno debelo glavo. Surovi obraz mu ni imel nobene tanke črtice in oblike. Vse je bilo na njem na debelo nametano, kakor da se držé kosti grapaste, okrogle grude iz neke neznane, rjave snovi. Mene je gledal od konca nekako nezaupno in sumljivo, kar mi se ni zdelo nič čudno, kajti sem vedel, da vsak pravi slovenski hribovec „škric“ sovraži. Vender mi se je dal kmalu ublažiti. Na Hrvaškem je bil preživel že celih 15 let. Ker si je iskal vedno boljše sreče in plače, menjal je neprenehoma gospodarje. Največ je hlapčeval ali pa drvaril na Slavonskem. Zdaj je pasel črede sosednega graščaka. Rednega plačila je dobival malo, ali dvojače, ki so se dajale od plemenskega bika, šle so vse v njegov žep in teh nabralo se je že toliko, da je bil na videz z nizko svojo službico prav zadovoljen in je vsaj za zdaj še ni mislil pustiti. Pomenkovati sem se začel z njim, kakor je navada s tem, da sem ga vprašal za rojstveni njegov kraj. On mi se zakrohoče: Kaj bi vam to pravil, saj bi smel brez greha priseči, da niste bili nikoli tamo. Moj dom čepi daleč, daleč od tod med črno hosto in belim skalovjem, od Ljubljane do njega je še pet ur hodá. Naša vas spada pod brško komisijo, če veste za njo. Brški grad se dviguje na prijaznem griči nad Lúkovico, v koji žive štirje bogatini v zidanih hišah, poleg njih pa kakih štirideset gostačev, če štejemo tudi babe in otroke, v lesenih, na pol podrtih kočah ali kajžah, kakor mi govorimo. Jaz sem zatrdil, da mi je Lúkovica tako znana in domača, kakor da bi se bil v nji porodil. France je hotel, da mu jo opišem na tanko, ker mi drugače ne verjame. Jaz sem dejal: Dobro! To se bo zgodilo najlaže, ako vam zapojem slavno lúkoviško pesem, kolikor je nisem še pozabil. Jel sem krožiti:

„Stoji, stoji tam beli grad,  
Pod gradom stoji zelen boršt.  
Pod tem borštom še le stoji to mesto,  
To mesto Lúkovca  
S trnjem je obgrajeno,  
S pezdijem je poflajštrano.  
Pri Česnu je na rotovži,  
Pri Štaparji na lontovži.  
Purgar Cenar pa zmirom pri oknu stoji,  
Dolgi svoj nos iz hiše molí,  
In vsakemu kak tadel dá,  
Kdor kol' se po cesti peljá.  
Bliz' mesta je Gradiška vas,  
Pri Plaz' imajo vsi tatje svoj špas“ . . .

Da je slišal petje moje kak resničen pevec, zatisnil bi si bil ušesa, Godinška pa je tako oduševilo in zamikalo,

da je poskakoval pol sežnja od tal, pokal z rokama in kričal: Živio, istina je, istina je! Zdaj ste mi dokazali, da poznate res rodno moje hribovje. Na čast njemu in meni morate dati precej za polič vina, pa bom pomnil do poslednjega trenutka svojega tistega mladega gospoda, s katerim sva se razgovarjala v hrvaški Božjakovini o lepi kranjski Lúkovici. Ta vas mi je mila in draga že zato, ker sem v pošteni Štaparjevi gostilnici napajal tolikokrat sladko svojo Marjanico. Ko sem mu kupil zaželjeno vino, prešel mu je ves sum in strah, srce in usta sta mu se odprla na stežaj, da mi je povedal vse, karkoli je grešil, trpel in doživel. Klatil se je po svetu že več nego dvajset let. Predno se je izgubil na Hrvaško, služil je v Ljubljani in po raznih dolenjskih graščinah. Ker se ga je prijelo povsod nekaj besed, postal mu je jezik čudno pisana zmes vsakovrstnih slovenskih in hrvaških narečij in razrečij. Kdaj je dejal: šla je, kdaj pa mu je ušlo: šva je. Pil je le iz „čase“, nikoli iz kupice, isto tako je mnogo rajši „divanil“ nego govoril. Kaka velika sreča ali nesreča ni ga doletela nikoli, kar je zmatral za očitno znamenje, da ga Bog ljubi. Iz hvaležnosti šel je vsako nedeljo k suhi maši. Pridige mu se niso zdele potrebne za vzveličanje, ker je bil uverjen, da zna korenito vse krščanske resnice. Tudi je mislil, da se pride v nebesa lahko brez posta. Radi takih nazorov je vrtnar Janez večkrat hudo zarohnel nanj in ga imenoval luteranca in furbazcina (framasona!) Ker je preskakoval že od nekdanj

iz jedne službe v drugo, ni si mogel dosti prihraniti. Janez je sodil, da ima k večjemu kakih 100 do 150 gold. Zapravljal baš ni, ali kadar ni dobil precej novega gospodarja, moral je živeti v krčmi ob svojem. Jednoč je zatratil na tak način čez 40 goldinarjev. Vsi rojaki pa so ga hvalili, da se ponaša jako pametno, kadar se igra za denar. Še doma naučil se je bil pri veliki cesti od voznikov in hlapcev kvartati in je izgubil dostikrat krvavo zaslužene svoje krajcarje. Ta nesreča ga je izmodrila. Čul je in zapazil je tudi sam, da sleparski kvartači ujamejo neizkušenega človeka najbolj s tem, da mu dajo od konca dobivati. To zvijačo njihovo porabil je na svojo korist. Kadar je imel kaj več novcev, bahal se je z njimi pred takovimi igralci in se delal, da so se ga še menj bali, pijanega. Nagovorili so ga brez težave, da se jim je pridružil. Naj je igral z dobrimi ali slabimi kvartami, začetek mu je bil vselej ugoden. Ko so prevarci mislili, da jim sedi tiček že čvrsto na lepki in da ga bodo skoro oskubli, spraval je Godinšek dobljene groše v žep pa je ustal in se poslovil z izgovorom, da ga silijo nujni opravki domov. Tako si je priigrjal v Zagrebu in Sisku marsikdaj dobro večerjo, izgubil pa ni nikoli ni krajcarja, ker se je umaknil prekanjenim lovcem vsak pot o pravem času. Cigani so taktiko njegovo zavohali in ga nehali vabiti k svoji mizi, on sam se jim pa tudi ni ponujal. Zadnja leta je malone popolnoma opustil to zmotljivo in nevarno zabavo.

(Dalje prihodnjič.)

## Belokranjske narodne pesmi.\*)

(V Adlešičih zapisal Š.)

## I.

Lep je vrtec ograjen,  
Poln je rožic nasajen.

Vsakojake rumene,  
Največ modre, zelene.

Mimo pelja stózica,  
Po nji šeče grofica.

Klanja ji se rožica,  
Još govori grofica:

Kaj se klanjaš, rožica?  
Ja te nimam komu dat!

Čačka,\*\*) majka prestari,  
Bratje, sestra premladi.

Moj je dragi daleko  
Preko devet črnih gôr.

Za goro je črni bor,  
Za borom je beli grad.

Nasred grada stolec zlat,  
Na njem sedi dragi moj.

Na prstu mu prstan moj,  
Da se pozna dragi moj.

Z belim perom prepisuje,  
Na me tužno premišljuje.

## II.

Yovi črni gori  
Žarki ogenj gori.

Mimo njega pelja  
Uzka stóza mala.

I po njej zaide  
Trideset junakov.

Trideset junakov  
Na izbor soldata.

I med njimi jeden  
Jako kruto ranjen.

Za Boga vas prosim,  
Draga brača moja,

Ne ostavljajte me  
V ovej črni gori.

Neg' me vi peljite  
U Bosansko polje.

U Bosansko polje  
K svetemu Ivanu.

Kopajte mi jamo  
Pri svetem Ivanu.

Po sabljo široko  
Četiri gliboko.

Noter pogrnite  
Moj kapenik beli.

Nanj'ga položite  
Moje mrtvo telo.

Poleg njega den'te  
Belo kopje moje.

Nanj'ga privežite  
Moj'ga konjca vranca.


Naj me konjec žali,  
Kad me ljuba neče.

Ljuba bi žal'vala,  
Ki bi ona znala.

\*) Glej tudi „Slovana“ št. 14.

\*\*) Čača = tata = oče; čáčka = óčka = oče.

## III.


 epa moja gora zelena,  
 Po koj teče voda ledena.

Rad bi se je junak napiti,  
 Al' ne more leda probiti.

Pod ledom je trava zelena,  
 U travi je roža rumena.

U njo gleda Janko z oblaka.  
 Još govori roža rumena:

Ti bi mene, Janko, jako rad,  
 Al' ja imam lepi vinograd.


Srebrnem je koljem nastavljen,  
 Zelenom je svilom privezan.

Na njim raste grozdje medeno,  
 Iz grozdja je vince cukreno.



## Jurij Šubić — cerkven slikar.

(Konec.)


 ruga Subičeva slika na ladjinem svodu šentjakopske cerkve predočuje nam „Izpremenjenje Kriščevo na gori Tabor“. To tajinstveno dogodbo v odrešenikovem življenji predstavil nam je slikar po opisu sv. evangelista Matevža v XVII. poglavji od 1. do 13. vrste. Uprizoril jo je v prostornih dimenzijah, razvrstivši vso skupino po širokem, poprečki obrnjenem okviru, dasi bi temu predmetu, kakor nas je uveril umetnik sam, bolje ugajal po cerkveni dolžini stegen oval. Toda navzlic temu nedostatku prilagodil je večji slikar tvarino svoje slike kaj genijalno določenemu prostoru. Na sredini somerno razdeljene skupine plava Kristus, z nebeško svitlobo oblit, v božanskem svojem veličestvu. Naslikan je s svetlim obličjem, s bliščečim sijajem okrog glave ter odet z belo haljino v zmislu blagovestja, katero pravi, da se je obraz njegov zasvetil kakor solnce, a oblačila njegova so postala bela kakor luč. V to svrhu je slikar Kriščevemu obrazu dal nekako prozoren, rekel bi, eterično ozárjen inkarnat. Rajska miloba in brezmejna blagohotnost sije mu iz ljubeznjivo zročih oči. Jasno čelo razodeva nesmrtno misli, s katerimi je osrečil trpeče človeštvo. Okrog zornega, en face proti gledalcu obrnena obličja valijo se mu bujni, po ramah razsipani kodri. Podolgasta lica mu objemlje značilna, kodrasta, na sredini razdeljena brada. Roki ima razprostrti kvišku in dlani odprti, kakor bi proslavljal ž njima veličestvo božje. Bela obleka, zlasti preko leve rame vržen plašč, vije se mu v široko nagubani draperiji okolo plastično modelovanega života, plapolaje dolaj ob nogah svobodno po zraku. — Kristu ob straneh, zadaj v oblakih, nahajata se Mojzes in Elija. Mojzes, plavajoč Kristu na desno, po dolgem v oblaku, z navzdol obrneno glavo, drži v rokah običajni plošči z desetimi zapovedmi božjimi. Njegova glava, modelovana z veliko virtuvoznostjo po znanem Mojzesovem kipu od Mihelangela, obrasla je z bujnimi lasmi in z dolgo valovito brado, katera se mu siplje preko desne roke. Prorok Elija, séri plešoglavec, sedeč Kristu na levo, vidi se od zdolaj navzgor, z odprto knjigo v roki. Oči ima zamaknene v vzveličarjevo obličje. Oba, Mojzes in Elija, utopljena sta v žarečo, okrog Krista razlito svitlobo ter naslikana toli mehko in nežno, da se jima jedva poznajo telesne konture in sta vendar različna in plastična. — In zdolaj, Kristu ob vznožji so razvrščeni trije njegovi ljubljenci: Peter, Jakop in Janez. Poslednji sedeč tu na desnem konci skupine, gleda izpod

leve nad čelom pouzdignene roke povelčanemu učitelju svojemu v izpremenjeno obličje, dočim je Peter, prešinjen od Kriščevega blišča, obrnil obraz k tlom, Jakop pa, poklekujoč v ospredji, strmí ves zamaknen božjemu sinu v sveteči obraz. Glava Jakopova, katerega je slikar tukaj kakor na vseh ostalih slikah, postavil na najodličnejše mesto, obrnena je en profil kvišku in je naslikana z genijalno plastiko. Zlasti obrazova siluveta je izražena s kaj smelo potezo. Levo roko je položilo nekako pobožno na prsi, dočim je z desnico, stegneno z energično mimiko nazaj v vzduh, izrazil svoje strmenje in češčenje povelčanemu učeniku svojemu. — Zlati blišč, izhajajoč od izpremenjenega Krista, razlit je po vsej skupini ter odseva dražestno po obrazih vseh petero osob in po raznobojnih njihovih oblačilih ter po oblakih, valečih se okrog vse skupine.

Na tretji sliki je uprizorjeno „Oglavljenje sv. apostola Jakopa“. To se vrši zunaj Jeruzalema na Kalvariji. Rejalistni naš slikar predstavlja nam to krvavo dejanje povse naravno in to v plemeniti, ublaženi obliki, brez vsake napetosti in estetiški ukus žaleče odurnosti. Ne predočuje nam tega krvoločnega prizora iz mučeniškega življenja, namreč v turobnem somraku, kakor vidimo na drugih enakih slikah, temveč o belem vedrem dnevju. Nad mnogoštevilno skupino razpel je svetlo iztočno nebo, prozorno in sinje, naslikano z mehkiimi, toplimi tintami, in po njem plavajoče oblake je napojil z intenzivnim solničnim sijajem ter podal sploh vsej sceneriji jasen in živ kolorit. Na sredini osemnajstglavne skupine kleči sv. apostol Jakop z pouzdignenima, v molitvi sklenenima rokama, zroč zamakneno v višavo. Njegovo obličje, po katerem je razlit nebeški mir, miloba in prepričevalna vera v sveti poklic, kaže se nam od spodaj, obrneno kvišku v treh četrtinkah prorisa. Obrazov inkarnat je kaj miloten, nekako eterično prozoren ter mehko obsenčen in poteze njegove jako plemenite in nežne. Zlasti pa je v mirnem mučeniškem pogledu izraženo vse ravnodušje in uverjenje o božjem poslanstvu njegovem, za katero žrtvuje življenje. Brada in lasje, na čelu ljubko skodrani, objemajo mu nalik nežnemu okviru svetlo obličje. Njegova višnjava haljina, zlasti rokavi in gube pod desno pazduho izražene so veleplastično. Istotako mu je svetlorjavi plašč, drapovan preko desnega, naprej stoječega kolena, ubran v jasne, nežno obsenčene gube, katerih živo plastiko povišuje osvetljava od zgoraj. —

Nad sv. Jakopom plapolá z višave navzdol obrnen angeljec, prinašajoč mu z nebes mučeništva lavorjev venec. Temu angeljcu je slikar podal kaj smel, genijalno proučen okret telesa. Posebno dražesten je njegov navzdol zroči obrazek. — Za klečečim apostolom stoji krvnik. Tega je umetnik naslikal toli plastično, da se gledalcu dozdeva, da ima živega človeka pred seboj. Velikan po svoji rasti, predstavljen v polni dejstvenosti, v hipu ko baš zamahne z mečem nad mučeniškim tilnikom, dviguje se z vso živostjo iznad svetlega ozadja, t. j. sinjega podnebja. V svesti si poklica svojega postavil se je po konci v vsi svoji velikosti. Dočim mu je leva noga skrita za apostolovim životom, stopil je z desno daleč naprej ter se zasukal z vsem gorenjim životom v silnem zamahljaji na desno, zavilhtivši z velikanskima rokama po zraku: z levico, skleneno v krčevito pest, na desno pod pazduho desne svoje roke, v kateri, pouzdigneni visoko kvišku, drži krivi meč. Mišičje obeh rok, posebno sklonjene levice, izraženo je toli plastično, anatomijski pravilno, da se je ni moči nagledati. Vidi se jej, da jo je slikar posnel po živem modelu. In krvnikova glava — to je prava študija brezsrčnega, za ta preostudni poklic po rojstvu predestinovanega krvoloka. Rdeči, ščetinasti lasje, kratko ostriženi, in brada istotako gosta in sršava. Na niskem, poprečki nagubanem čelu bere se mu prirojena podlost, katera ga usposablja za ta od Bogá zavržen posel. Goste obrvi so mu povešene nad srepo zročimi očmi in zakrivljeni, topi nos z nadlutimi nosnicami daje vsemu obrazu znak divje strastnosti. Po mišičastem lici so mu udolbene trde poteze, znamenje neusmiljenega srca. Rdeča, do kolen segajoča obleka krvnikova, ubrana je na levi rami, pod pazduho, po trebuhu in preko stegen v slikovito draperijo ter se razlikuje kaj živo in sočno na sinjem ozadji. — Za desno krvnikovo nogo leži odsekana glava in truplo sv. mučenika Jozije, kateri je bil izdal sv. Jakopa zatiralcem Kriščevega nauka, potem pa se je skesal ter prestopil sam h krščanski veri, za katero je spremil v smrt učenika svojega. — Ondi na desno, za sv. Jakopom nekoliko v stran, nahaja se sodnik sè svojim spremstvom. Sodnik, zavil v belo togo, selí mirno na svojem stolu; z levo rokó je oprt na običajno butaro sodnih paličic, z desnico pa si podpira obrito brado svojo. Na obrazu se mu bere sodniška strogost, katera mu odseva tudi iz srepo in mrklo zročih očí, s katerimi motri nekako malomarno in brezčutno izvršitev smrtné obsodbe. V njegovem spremstvu, pred katerim tu v kotu stoji plešoglav starec z dolgo sivo brado, zapazimo posebno vojaka na belem konji, z rdečo po vzduhu plapolajočo zastavo v roki. Onostran osprednje skupine, na levi strani slike, krvniku v ozadji, zbrana je množica gledalcev, katerim vojak s poprečki obrneno sulico zabranjuje ustovp v ospredje. Med temi se odlikuje značiteljen starec, farizej ali kali, kateremu je slikar po rejenem, gladko obritem obrazu razlil vso komiko najívne zvedavosti, ki nekatere ljudi priganja, da morajo biti navzočni pri vsakem še toli nevažnem dogodku. Zlasti je kaj izvrstno pogojen njegov pogled, s katerim zasleduje pred krvnikom klečečega mučenika, z vso pozornostjo, da mu ne uide niti najmanjši trenlaj očesa njegovega. Izmed ostalih gledalcev nas zanimata oni v ozadji stoječi ženski: mlada mati z

otrokom v naročji, motreča z usmiljenim pogledom obglavljanje sv. moža in pa vitkostasna deva z ogrljakom okrog vratu, pristno židovsko dekle, zroče nekako zamakneno na mirnega, za sveto vero v smrt pripravljenega poslanca božjega. Učinek te slike, zlasti njen sveži, jasni kolorit je očarljiv, in to zbok visokega podnebja, za katero je umetniku na drugih slikah nestalo prostora radi — poprečki obrnenih okvirov.

In konečno četrta, glavna slika na presbiterijskem oboku predočuje nam „Proslavljanje sv. apostola Jakopa“ po njegovi smrti. To nam je slikar ustvaril, imajoč v rabo ugoden prostor, spodaj v široki, somerno razvrščeni ter v višavo rastoči skupini. Naslikal je takoimenovano romarsko vizijo, zamišljeno pred cerkvijo San Jago di Campostella na Španjskem, kjer so shranjeni ostanki sv. apostola Jakopa. Družba romarjev, prišedša z daljnjih krajev, ustavila se je na stopnicah pred omenjeno cerkvijo, nad katero se jim v istem trenutku prikaže sv. Jakop. Sedeč na svetlih oblakih, valečih se poševno navzgor, plava sv. apostol z razprostrtima rokama, zamakneno zroč nebeško veličje, katero mu naproti sije z višave. Po jasnem, plemenito obrisanem obličji razlit mu je mir in rajsko blaženstvo, ki mu je izbrisalo iz spomina prebite muke in vso pozemeljsko bedo. V spremstvo se mu je pridružilo šestero angeljev, nosečih attribute njegovega mučeništva. Izpod leve njegove roke ponuja mu seraf lavorjev venec, z desne strani pa drug angelj palmovo vejo; zopet drug, tu ob vzhodni v oblake utopljen seraf drži meč, dočim mu nad glavo frfoleča angeljca z pouzdignenimi rokama kažeta pot v nebeško kraljestvo. Vsa ta (gorenja) skupina slike, takoimenovana glorijska, naslikana je z jasnimi, z nadzemeljsko svetlobo napojenimi barvami, radi česar se kaj živo razlikuje od zdolanje, v jutranjem somraku strmečih romarjev. Tem na čelu stoji ondi na levo, smelo po konci uzpet ter nekoliko nazaj nagnen, kodrast mladenič, opirajoč se z desnico na romarsko palico z običajno čutaro na vrhu. Ogrnen je z rdečim plaščem, kateri se mu ovija v bujni draperiji okrog krepkega života. Pogled mu je uprt v višave za apostolom. — Njemu nasproti, na drugem konci slike, pred cerkvijo ustavil se je zopet drug, star, sivobradat romar, zavil ves v višnjavo haljino ter zre zavzet navzgor k proslavljenemu poslancu Kriščevemu. In tu spredaj, na sredini med tema možema kleči na dolenjih stopnicah mlada romarica v svetlorumenkastem in sivoprogastem krilu, z gladkim životnikom, izpod katerega se jej blišče kratki čipkasti rokavci. Obrnena z hrbtom proti gledalcu, kaže mu svojo v stran zasukano glavo od zadaj, radi česar se jej obraz vidi jedva v četrtinki prorisa. Lasé ima spletene po grški šegi. Poleg nje na desno stoji rumenokodrast dečko z romarsko čutarico ob kovku. In v ozadji te romarske četvorice razpostavila se je mnogoglavna skupina romarjev, nad katerimi se perspektivno razpenja v jutranjem svitu žareče obzorje . . . Kakor smo videli, zamislil je umetnik vsebine te glavne slike duhovito ter jo proizvel z mojstersko tehniko. Vse dejanje sestavil je iz dveh različnih skupin, kateri je ubral v skladno povse blagodejno celokupnost. In tako se nam je pokazal veščaka i v cerkvenonabožanskem slikarstvu. Njegove slike sicer niso



zavite v somrak srednjeveške mistike, kakor tudi se na obrazih njegovih naboženskih podob ne razodeva nikakša prisiljena zamaknenost, temveč njegovemu kistu rabi svež, jasen in sočen kolorit in podobe njegove bodisi profane

ali svete, oblija svit idealizovane realitike. In v tem zmislu so njegove slike v šentjakopski cerkvi pravi biser moderne cerkvene umetnosti.

V. H.—z.



## Knjige „Maticе Hrvaške“ za leto 1885.

**M**atica Hrvaška, prvi književni zavod v Hrvatih, na katerega smejo biti zares ponosni naši bratje ónstran Sotle, razposlala je pred kratkim celo kopo knjig članom svojim za društveno leto 1885. Toliko knjig s tako raznovrstno leposlovno in poučno tvarino, to je res lep šopek cvetic na književnem polji hrvaškem, kateremu se zraven Hrvatov izvestno tudi oni Slovenci veselé, katerim je mar napredek književnosti slovanske.

Po vsebini razdeliti nam je matičine knjige v dva oddelka: zabavne (četiri) in poučne (dve). Bodi mi dovoljeno v naslednjih vrsticah podati kratek pregled o vsebini vseh knjig.

Začnimo z najlepše opravljeno knjigo: „Pjesme Luke Botića.“ V Zagrebu. Natisnil Karol Albrecht. 1885. 8°. 352 str. — Knjigo posvetila je Matica Hrvaška „Starodavnoj prvostolnici svih Hrvata Spljetu-gradu.“ Knjigi je pridejana bakrorezna podoba pesnikova. Životopis L. Botića (I—XXI.) napisal je Mihovio Pavlinović, znani hrvaški rodoljub iz Podgorja pri Makarskej, oceno pesmi (XXII.—XLIII.) pa Franjo Marković, hrvaški estetik v Zagrebu. Nató prihajajo tri večje pesmi, romantični epi, spevani na podlagi narodnih pesmi, namreč: Pobratinstvo. Pripovedka u pet pjevanja (str. 1—66) — Biedna Mara. Historička pripoved iz narodnog života u Dalmaciji u drugoj polovici šestnaestoga veka (str. 67—159) s šestimi pjevanji. — Petar Bačić. Historična pripoved iz narodnog života u Dalmaciji u drugoj polovici šestnaestoga veka (str. 161—339), posvečena vladiki J. J. Strossmayerju. Od str. 341—352 so pa pesnikove opazke k navedenim pesnim. — Luka Botić porodil se je leta 1830. v Spljetu na Dobrem v mestni obitelji, ki je bila siromašna. V Spljetu obiskaval je šolo, kjer je posebno zanj skrbel kanonik Petar Mangjera. Pozneje bil je tu v dijaškem semenišči, kjer se je seznanil z raznimi dijaki, ki so danes kot znani rodoljubi na glasu. S temi se je rad pogovarjal o raznih uzorih klasičnih ter se uril in vadil v pisavi. Po završenji ukov vleklo ga je v slobodno Srbijo, kjer je tačas Vuk Stefanović Karadžić bil nabral in izdal razno narodno blago in druge knjige. Za Bachove strahovlade ostavil je Dalmacijo, odišel skozi Bosno v Beligrad, kjer pa ni dolgo ostal. Matija Ban odpravil ga je v Zagreb. Tu je dobil službo v Gajevi tiskarni, da je razstavljajl črke za „Narodne Novine“. Pozneje vsprejel ga je biskup Strossmayer med vlastelinske uradnike. Za Bachove vlade očrnil je nekdo te uradnike kot panslaviste, agitatorje in puntarje, na kar je Botić ostavil službo ter se leta 1860. napotil zopet v Spljet. Tu se je pogovarjal s prijatelji, kako naj narod nauđušujejo za združenje Dalmacije z Hrvaško. Leta 1861. bil je izbran v hrvaški sabor, pa že bolehen in 22. avgusta 1863. umrl je v najlepši dobi življenja svojega. Ko bi ne bil

tako zarana umrl, postal bi izvestno ustanovnik nove pesniške šole, kajti že z zgoraj navedenimi pesnimi pokazal je, kako je treba ustvarjati umetne romantične epe na podlagi narodnih pesmi —

Druga knjiga je: „August Šenoa. Sabrane pripoviesti. Svezak četvrti. U Zagrebu. Tisak Dioničke tiskare. 1885. 8°. 431 str. — Z izdavanjem izbornih umotvorov darovitega Šenoa prikupila se je gotovo Hrvaška Matica vsem članom svojim, zajedno pa postavila izvrstnemu pisatelju najdostojnejši spomenik. Letošnji zvezek obsega manjšo pripovedko „Ilijina oporuka“ (str. 1—116) in veliko historično pripoved XVI. véka „Seljačka buna“ (str. 117—489), katera bo tudi Slovence jako zanimala, ker je v njej verno in potanko opisan upor hrvaških in slovenskih kmetov zoper graščinsko nasilje proti koncu 16. veka. — Milo se stori Slovcu, opažajočemu, kako odbor Hrvatske Matice hodi po vse pravem potu, zbirajoč in izdajajoč umotvore pesnikov in pisateljev hrvaških. A pri nas Slovencih? — Naši Matici ni mar izdajati poleg znanstvenih spisov tudi plode pisateljev slovenskih. Kakó bi bila razveselila člane svoje, ko bi jim bila podala v roke v ukusni izdaji Preširna, Gregorčiča, Jurčiča, Stritarja. „Toda mimo, mimo . . .“ rekel bi naš B. Mirán.

Tretja knjiga: „Sirota.“ Roman iz života istarskoga. Napisao Eugenij Kumičić (Jenio Sisolski). Ciena 1 for. Zagreb. Tiskala Dionička tiskara. 1885. 8°. 341 str. — V tem romanu, ki je najboljši izmed vseh iz peresa Kumičićevega, slika nam marljivi pisatelj s spretnim peresom svojim narodnosten boj Hrvatov v tužni Istri zoper krutega sovražnika Slovanstva — zoper Laha. Natančno nam opisuje vse napore, zvijače in hudobije Lahonov, da naudaje čitatelja nehoté milovanje do hrvaškega roda v Istri in gnev do teh zatiralcev. Jako vrlo pogodil je tudi značaje, življenje in dejstvovanje Istrijanov, da jih bolje ni mogel. Tudi ta roman bodo s pridom čitali oni, kateri se hočejo seznaniti z žalostnimi razmerami socialnega življenja v Istri. —

Četrta knjiga: „Slike iz pomorskoga života.“ Napisal Juraj Carić. Knjiga druga. Zagreb. Tiskal K. Albrecht. 1885. 8°. 346 str. — Tu opisuje pisatelj svoje potovanje čez Črno morje in Atlantski oceján ter nas seznanja z raznimi mesti, odnošaji inostranih dežel in drugimi zanimljivostmi. Vsebina knjige razdeljena je na 7 oddelkov, in sicer I. U Carigradu. II. Do Azova. III. Do Gibraltara. IV. Do Englezke. V. U Englezkoj. VI. Do Newyorka. VII. Do Trsta. Knjigi je še dodan „Tumač njekojih rieči i imena“, kateri tolmači obče rabljive mornarske izraze. Potopis razjašnujeta dva zemljevida in osem podob (Stambul, Saraj, carska palača Dolma-Bogže, Gibraltar, Glava Lands-End, New-York, most izmed New-Yorka i Brooklyna).

Peta knjiga: „Poviest rimska do careva“ (svjetske poviesti knjiga treća — drugi dio). Po najboljih piscih izradio Dr. Petar Tomić. Drugi dio. Od obiju Gracchâ do cara Augusta. Zagreb. Tiskal K. Albrecht. 1885. 8°. 329. str. —

V pojasnilu dodan je zemljevid „Sredozemno more i narodi oko njega od povratka Pompejeva iz Azije do bitke kod Actija“ in z manjšimi zemljevidi iz znanega kartografičnega zavoda Justusa Perthesa v Goti.

Šesta knjiga: „Iz bilinskoga svieta.“ Prirodopisne i kulturne crtice. Napisao Dr. Mišo Kišpatić. Knjiga druga. Zagreb. Tisak Karla Albrechta. 1885. 8°. 240 str. — V tej knjigi pripoveduje pisatelj o mesojédih rastlinah, o kruhu, sadji in povrtninah, o vinski trti in vinu, o kavi, čaji, kakau in čokoladi. Vsebina teh slik iz rastlinstva je prav srečno izbrana in povse zanimivo pisana, da bode vsak z veseljem čital to knjigo. Petindvajset slik seznanja nas z raznimi rastlinami, podoba na čelu predstavlja nam „Trgatev na Hrvaškem (Berba u Hrvatskoj), katero je naslikal slavni umetnik prof. Nikola Mašić, in zemljevid „Razdioba hranivih bilinâ na zemlji“, narisan z različnimi barvami od dra B. Jiruša, kaže, kakó so razne kulturne rastline razširjene po celi zemlji. —

Vsega skupaj iznašajo knjige 130 tiskanih pôl, katere dobijo člani za 3 forinte, dočim jim je v knjigo-trštvu cena 10.60 for. Navedene knjige so pač najlepši dokaz, kako hrvaška Matica lepo na tihem napreduje in skrbi za kulturne potrebe hrvaškega naroda. Tudi mi Slovenci, ki se radujemo temu napredku, želimo jej, da za naprej vedno tako uspešno deluje za blagor naroda. Bog i sreća junačka!

Konečno mi bodi še dovoljeno opomeniti Slovence na neki predlog, ki se je stavil v glavni skupščini Matice Hrvatske dné 29. novembra 1885. ter se tiče posebno nas Slovencev. Isti predlog glasi se:

„Matica hrvatska“ već od nekoliko godina može se podičiti, da ima medju svojim članovi liep broj iz

kruga naše najbliže braće Slovenaca. Ove godine je taj broj ponarasao kao nijedne prije, i ima stalne nade, da će taj broj sve to više rasti, čemu se odbor „Matice Hrvatske“ osobito veseli, jer ne dvoji, da će ovo književno sblizenje medju Hrvati i Slovenci najboljim plodom uroditi. Usljed ovoga pojava upravljajući odbor „Matice“ smatra, da mu je dužnost, da članovom Slovincem naše „Matice“ koliko moguće olahkoti čitanje naših hrvatskih knjiga. Svaki naobraženi Slovenac razumije doista hrvatštinu, ali da si ju podpuno i posve prisvoji, treba mu ipak nešto nauke i truda, pak pošto je opetovano sa mnogih slovenskih strana od slovenskih članova „Matice Hrvatske“ i u naročutih pismih, upravljenih na odbor „Matice Hrvatske“, i u slovenskih i hrvatskih listovih izražena i želja i molba, da „Matica Hrvatska“ nešto uradi, da olakša i omogući slovenskim članovom „Matice Hrvatske“ izučavanje hrvatskoga jezika, a tim i čitanje knjiga „Matice Hrvatske“, to je odbor „Matice Hrvatske“ u svojoj odborskoj sjednici od 28. novembra 1885. jednoglasno zaključio, da „Matica Hrvatska“ uz što manji trošak iz tekućega dohodka „Matice“ izda mali hrvatsko-slovenski rječnik, koji bi uz mali uvod tumačio samo one hrvatske rieči, koje Slovenci u svojem narječju neimaju ili u njem drugo znače nego u hrvatskom. Bila bi to posve malena priručna knjižica, koju bi svaki Slovenac dobio badava (zastonj) od „Matice“, kad bi prvi put pristupio kao član „Matici“.

„I ovaj predlog odbora „Matice Hrvatske“ bje s odobravanjem od gg. članova saslušan, i glavna skupština ga bez primjetbe i jednoglasno odobri i usvoji.“ (Glej „Izvjestaj Matice Hrvatske“ za godinu 1884, str. 30. 31.)

Ni dvojbe, da bode ta znameniti sklep — o kate-rega izvršbi se marljivo deluje — veliko pripomogel k popolnemu zblizanju slovenskega in hrvaškega naroda. S tem pa si bode „Matica Hrvatska“ v življenji obeh narodov postavila najlepši spomenik.

Fr. K. Negović.



## Pogled po slovanskem svetu.

### Slovenske dežele.

Slovenskih uradnikov ne more trpeti ravnateljstvo južne železnice na slovenski zemlji, ako količkaj podpirajo narodno gibanje. To sklepamo iz tega, da je znanega iskrenega rodoljuba in neutrudljivega delavca na narodnem polji, gospoda Ivana Resmana, premestilo koncem septembra iz Trsta v Alo. „Hundert Meilen vom windischen Lande“ — bilo je nekđaj glede narodnih profesorjev načelo ministru Stremayerju; sedaj si je pa menda to načelo osvojilo ravnateljstvo južne železnice gledé narodnih svojih uradnikov. Ne škodovalo bi, ako bi kdo poklicanih mož izpregovoril o tem na merodavnem mestu na Dunaji odkrito besedo. Saj so le premnogokrat slovensčine neznajoči uradniki na slovenskih postajah južne železnice pravi oviratelji uspešnega prometa.

Na zadnjem obćnem zboru „Slovenskega učiteljskega društva“ dne 7. t. m. razgovarjali so se udje, kako naj bi osnovali knjižnico za slovensko mladino. Med

samim učiteljstvom čuti se namreč živa potreba, da je treba mladino privajati čitanju, tako jo blažiti in sploh širiti krog slovenskega čitajočega obćinstva. Misel je v vsakem oziru preizvrstna, da nam o njej ni treba obširneje govoriti, zato le želimo, da bi to misel podpirali vsi učitelji, kajti že njih število je toliko, da smejo upati povoljnega uspeha. Kdo naj bi izdajal knjižnico za mladino, o tem se bode pomenil odbor, voljen v ta namen. V tem odboru so gospoda: Ivan Vrhovnik, Anton Aškerc, Knaflič, prof. Hubad, A. Funtek, Gabršček, Bohinec, Kralj, Unger, Rakuša in J. Lego. — Posebno nas je razveselilo, kar smo zvedeli na obćnem zboru, namreč, da je društvo v zvezi s češkimi učitelji in da mu je g. Lego poslal nekaj čeških knjig, iz katerih bi se dal marsikateri sestavek posloveniti in priobćiti v knjižnici za mladino. — Treba je še omeniti, da so v odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ bili voljeni ti le gospodje: Ivan Boršt-

nik, Fran Govekar, Fran Levce, Andrej Praprotnik, A. Predlika, Srečko Stegnar, Ivan Tomšič in Andrej Žumer.

**Zabavni večeri „Pisateljskega podpornega društva“** bodo se spet pričeli. Prvi zabavni večer bode dne 16. t. m. v steklenem salonu čitalnice ljubljanske; začetek ob osmih zvečer. — Dolgi zimski večeri združujejo vse ude vsake rodovine v sobi, kjer se pogovarjajo o svojih potrebah in si pripovedujejo svoje izkušnje in dogodbe. Baš isto potrebo čutijo tudi tisti možje, kateri se bavijo s pisateljevanjem, torej v obče pisatelji. Treba je, da se združujejo, da si izražajo svoje misli in da se osredotočujejo v svojem književnem delovanju. To sredotočje v Ljubljani zadnja leta razpada, ali se bode spet razširilo, ako bode dobre, poštene volje, bratske odkritosrčnosti, idejalnega mišljenja in nazorov o naši domovini, o naši književnosti, torej tistih pogojev, kateri omogočajo skupno druženje, kajti sebičnost razjeda skupno delovanje. V to ime želimo, od vsega srca želimo, da bodoče „Zabavne večere“ nadahne duh idejalni v korist našemu, uzajemnemu delovanju.

**Kongresa orientalistov v Beči udeležil se je** tudi Slovenec profesor dr. K. Glaser. Naš učeni rojak je tudi govoril na tem kongresu, kateremu je izročil oba zvezka „Indijske Talije“ in je tako uveril z vseh strani sveta orientaliste, kako se tudi narod slovenski zanima za orientalske jezike in književnost in da je v tem pogledu jednak vsem prosvetljenim narodom. — Glede na to priredili so Slovenci in Hrvati g. dr. Glaserju na čast banket, katerega se je udeležilo še dokaj drugih Slovanov.

**Družba sv. Mohora razpisuje za leto 1887.** naslednja darila: 1. Dve sto in deset goldinarjev za šest krajših izvornih povestic, vsakej po 35 gld. ki mora obsezati vsaj pol tiskane pole; 2. Sto in štirideset goldinarjev za četiri poučne spise razne vsebine, za vsak spis po 35 gld., isto tako pol tiskane pole.

**Dijaška kuhinja na Ptujih.** — Štajarski nemčurji in Nemci posnemajo pridno vzgled nečlovečanstva mestnega zastopa graškega. Vsak teh nemčurjev pravi, ako pride k njemu Slovenec: Ne dam ti nič, ker si Slovenec. Podležšega mišljenja ni še gotovo iznašla narodnostna strast in bolj razdivjanega in barbarskega naroda gotovo ni, nego so baš štajarski nemčurji. Zgodilo se je tudi, da je slovenski dijak prišel k Nemcu prosit pomoči, in ta ga je zavrnil: Ne dam ti nič, ker si Slovenec. Uvidevši tedaj žalostno stanje slovenskih revnih dijakov, začeli so domoljubi po Štajarskem snovati dijaške kuhinje; jedno so že osnovali vrlj Ptujčani, a bode jih potreba osnovali tudi v Mariboru in Celji. Ljudomili gvardijan, č. g. o. Benedikt Hrtiš na Ptujih, dal je v samostanu oo. minoritov kuhinjo in vse za to potrebne prostore. V ti kuhinji dobiva vsak dan hrano do 22 dijakov, in troški za vse šolsko leto iznašajo okolo 750 gld. Res dolžnost je vsakega imovitejšega Slovenca, da podpira revne dijake ne samo iz človekoljubja, ampak tudi iz tega uzroka, ker vidimo, da nam jih zametajo nečlovekoljubni nemčurji in Nemci. Peščica ptujskih rodoljubov ne more nositi tolikega bremena, zato je treba, da jim pomagamo. Darove v denarji ali viktualijah (žito, repo, fižol, krompir itd.) prejema radovoljno č. g. o. Benedikt Hrtiš na Ptujih.

**Nove knjige.** „Družba sv. Mohorja“ obogatila je našo književnost s šestimi popularnimi knjigami, in te so:

1. „Življenje preblažene device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa. Popisal Janez Volčič, duhovnik ljubljanske škofije. Izdala in

založila Družba sv. Mohora v Celovcu. V. snopič. 1886.“ V 8<sup>o</sup>. Str. 144.

2. „Šmarnice ali romanje v nebeško kraljestvo v Marijinem mesecu. Spisal Ludovik Škofca, duhovnik ljubljanske škofije. Izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovcu. 1886. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohora v Celovcu.“ M. 8<sup>o</sup>. Str. 283.

3. „Občna zgodovina za slovensko ljudstvo. Spisal Josip Stare, kr. profesor višje realke v Zagrebu. Izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovcu. XI. snopič. 1886. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohora v Celovcu.“ — V. 8<sup>o</sup>. Str. od 281—472.

4. „Slovenski pravnik. Poduk o najpotrebnejših zakonih. Spisal dr. Ivan Tavčar, odvetnik v Ljubljani. Izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovcu. IV. snopič. 1886. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohora v Celovcu.“ 8<sup>o</sup>. Str. od 401 do 496.

5. „Slovenske večernice za poduk in kratek čas. Izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovcu. 40. zvezek. 1886. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohora v Celovcu.“ M. 8<sup>o</sup>. Str. 127. — V Slovenskih večernicah so naslednji sestavki: „Troje angeljsko češčenje“. Povest. Spisal dr. J. Vošnjak; „Svetinja“. Pesem. Gorazd; „Pobožna predica“. Poslov Fr. Krek; „Kako človek na naši zemlji stanuje“. Spisal Janko Pakj; „Kriva prisega“. Povest; „Nekaj dobrih svetov za hišo in dom“. Spisal F. H.; „Pripovedke“; „Prevzetni hlapec“. Pravljica; „Naš vsakdanji kruh“. Spisal A. K.; „Delopust in kmet“. Pesem; Šmešnice; Opomini.

6. „Koledar Družbe sv. Mohora za navadno leto 1897.“ V. 8<sup>o</sup>. Str. 93. — Koledar ima to le vsebino: „Ni vse zlato, kar se sveti“. Spisal Fr. Erjavec; „O koleri“. Spisal dr. J. Vošnjak; „Hodite pridno na pošto!“ Spisal Iv. Vrhovec; „C. kr. poštne hranilnice, izvrsten pomoček kupčijstvu in velikim družbam.“ Spisal Anton Koder; „Brambene postave“. Sestavil Anton Koder; „Začasno oproščenje od hišnorazrednega davka. (Pečna štriba). Spisal Tone iz Gošče; „Razgled po svetu“. Spisal Ig. Žitnik; „Svoji k svojim!“; „Narodni pregovori.“ Nabral J. Sk.; „Zbirka gospodarskih, zdravniških in drugih skušenj. Po abecednem redu nabral Fr. L., in Imenik udov Družbe sv. Mohora.

Družba je imela 31.687 udov, torej za 2096 več novih udov. Matica ima gotovine 17.675 gld. 79 kr., v obligacijah pa 200 gld.

**Krajevcarška družba za „Narodni Dom“.** Razgovor od 4. t. m. Odbor sklence nekaterim posebno marljivim poverjenikom za njih uspešno delovanje poslati zahvalna pisma in jih prositi, da še v prihodnje ostanejo družbi jednako naklonjeni. Odbor uzame z veseljem na znanje, da je dobila družba od večjega števila odličnih slovenskih veljakov jako simpatične pismene pozdrave. Odbor sklence ostati pri dosedanjem običaji, da družba objavlja začetkom vsakega meseca izkaz o došlih doneskkih zadnjega meseca; temu izkazu naj se vselej pristavi kratko poročilo o popolnomi razprodanih knjizicah in o stanju razprodajanja sploh. Pozive zaostalim poverjenikom treba nadaljevati. Doslej je bilo razposlanih 105 takih pozivov s 36 ugodnimi in 2 neugodnima odgovoroma. Poverjenike, ki v določenem jim obroku niso poslali nobenega odgovora, pozval bo odbor novič. Razposlanih je bilo doslej 575 knjizic, izmed njih 491 krajevcarških in 84 desetkrajevcarških; popolnoma razprodanih 117, nekoliko razprodanih 64; v prometu še 458.

### Ostali slovanski svet.

**Pogled na srbskohrvaško književnost.** — „Hrvatski književno pedagogijski zbor“ dogotovil je za to leto svoje književno delo in društveniki dobodo: 1) „Pje-

vanku Franje Kuhača, 2) Informatorium Amosa Komenskoga in 3) Dobru kućanicu Davorina Trstenjaka. — Zbor ima za tisek pripravljeno

delo Tomasejevo: „Misli ob uzgoju“ (prevod Fabkovičev), ali ga ne more izdati še letos. —

„Priručni rječnik sveobčega znanja“ ili mala hrvatska enciklopedija. Svežić 9-11. (Belgae — Bourdalone). Dr. Ivan Zoch i Josip Mencin. U Osieku, 1886. Tiskom Dragutina Laubnera. Cena svežiću 40 nov.

#### Srbskih časnikov izhaja letos 42. Ti so:

1. Politični: „Zastava“, „Branik“, „Naše Doba“ in „Srpski Narod“ v Novem Sadu; „Srbobran“ v Zagrebu; „Srpski List“ v Zadru; „Glas Dubrovački“ v Dubrovniku; „Odjek“, „Samouprava“, „Videlo“, „Nova Ustavnost“, „Beogradski Dnevnik“, „Novi Beogradski Dnevnik“, „Srpske novine“ (uradni list) in „Novine beogradske opštine“ v Belemgradu; „Šabački Glasnik“ v Šabci; „Glas Crnogorca“ na Cetinji; „Sarajevski List“ v Sarajevu.

2. Zabavnopoučni in slovstveni: „Stražilovo“, „Javor“ in „Ženski svet“ v Novem Sadu; „Gusle“ v Belemgradu; „Bosanska Vila“ v Sarajevu; „Srpkinja“ v Pančevu.

3. Slovstvenopoučni: „Letopis Matice Srpske“ v Novem Sadu; „Srpstvo“, „Glasnik“ in „Godišnjica Čupičeve zadužbine“ v Belemgradu.

4. Šaljivi: „Starmali“ v Novem Sadu; „Brka“, „Munja“ in „Grbonja“ v Belemgradu; „Draškov Raboš“ v Spljetu; „Zolja“ v Mitrovici.

5. Krajevni: „Bačvanin“ v Somboru; „Sadašnjost“ v Velikey Kikindi; „Pančevac“ v Pančevu; „Glas Naroda“ v Starem Bečeji; „Niške Novine“ v Niši; „Zlatibor“ v Kragujevci.

6. Strokovni: „Težak“, „Učitelj“, „Starinar“ in „Pravo“ v Belemgradu; „Glas Istine“ v Novem Sadu; „Školski List“ v Somboru; „Istina“ v Zadru; „Gudalo“ v Velikey Kikindi.

7. Otročji: „Neven“ v Novem Sadu; „Golub“ v Somboru; „Srpce“ in „Mala Srbadija“ v Belemgradu.

8. Poleg tega izhajata še v Zemun list „Srbinovi zapisnici“ in „Rodoljub“, ki se ne dasta uvrstiti v nobeden dosedanjih oddelkov.

Med političnimi časniki so najrazširjenejši in najuplívnejši „Zastava“, katero je ustanovil dr. Svetozar Miletić in jo vodi sedaj njegov zet, energični in velenadarjeni Jaša Tomić, „Branik“, glasilo liberalnonarodne stranke pod vodstvom Dimitrijevičevim in „Novi Beogradski Dnevnik“, ki se odlikuje z raznovrstno vsebino in ima jako mnogo inseratov. Ta poslednji list urejen je po velikomestnem načinu; posebnost pri njem pa je, da stoji za celo leto — dasi izhaja vsak dan na celej poli največje oblike — samo jeden zlat ali po priliki šest goldinarjev.

Izmed ostalih listov omeniti nam je posebno „Stražilova“, okolo katerega se zbirajo najboljši srbski književniki; „Starmaloga“ zaradi dobrega humorja in pereče satire; „Brke“ zaradi izvornih, jako dovtipnih slik in pa ilustrovanega „Nevena“, kateri jako izvrstno ureja najboljši srbski pesnik, na Dunaji živeči Zmaj dr. Jovan Jovanović.

Priljubljenega srbskega pesnika Mito Popovića dohitela je grozna nesreča. Vrli pesnik je zblaznel in so ga odvedli v Budimpešto, kjer se bode zdravil v Švarcerjevem zavodu. Za uzrok bolezni ne ve še ničče. Zadnjo pesem douša mu „Javor“. Dal Bog, da bi se mu povrnilo zdravje na korist narodu srbskemu!

**Žalostno srbsko šolstvo.** — V zadnji številki smo naznanili Vlad. Karića knjigo „Školovanje u Srbiji i njegovi rezultati“, a danes naj navedemo vsaj nekoliko podatkov, kateri nam razjašnujejo prežalostno stanje srbskih šol. Pisatelj nam pripoveduje, da ima 175.000 Turkov iz Rumelije 763 šol, 580.000 Bolgarjev iz Rumelije 890 šol, a neodvisna kraljevina Srbija ima za svoja dva milijona prebivalcev le 631 šol, in še te šole so z večine prazne ali pa se njih učenci prav nič ne uče, o čemer se je uveril sam pisatelj teh vrstic. Te številke govore ali kriče preveč, da ne potrebujejo nobenega pojasnila. Vidi se, da mlada kraljevina, ki propada finančno globočje od dne do dne, odkar je zagazila s svojo nepraktično politiko, da ta kraljevina ne stori nič niti za prosveto svojih podložnikov. Vse večja temota, vse večje neznanje širi se po deželi; mladi ljudje ostavljajo šole s praznoto v srci in v umu; sedanja vlada kvari učitelje in odstavlja take, kateri niso njenega mišljenja. Tako se odgaja breznačajnost na vse strani, le jao narodu, kateri mora prenašati toli težke izkušnje in kateri mora trpeti zaradi nekoliko zasleplencev. Toda mi upamo, da bode blagi genij, ki je vodil srbski narod veke in veke še v težjih neprilikah, izvel srbski narod iz te temote na solnce božje!

**Čehi zmagujejo! Najzanesljivejše priče o tem so** — Židje. Leta in leta so se borili Abrahamovi sinovi zoper češki narod in njega svete pravice. V prvih nemških vrstah sostali in neizberčni so bili v napadovalnem grožji. Zdaj jim je jelo padati iz rok. Spoznali so, da Čehov ne spravi pod-se nemška peta. In sad spoznanja je izpreobrnjenje k češki narodni ideji. Znano je, da je že nekaj časa na praškem vseučilišči društvo čeških akademikov — Židov. 26. septembra t. l. pa se je slovesno otvorila prva češka sinagoga v Pragi. V slavnostnem govoru je opominjal dr. Salomon Žalud navzočne Žide „k ljubezni do naše mile vlasti češke, v kateri smo rojeni in vzrejeni, s katero zdavna delimo dobro in zlo, slasti in bridkosti, k ljubezni do bratskega naroda češkega, s katerim hočemo in bodemo korakali k svobodi, kateri nas bode kakor ona kerubina čuval s svojimi krili — kakor delež svoj proti neprijatelju, naj pride od karkoli.“

**Slovaški slikar Dominik Skutecky dela že od leta 1875.** v Benetkah Skutecky je žanrist in si je pridobil že lepo ime. Znana angleška tvrdka v Londonu, Wallis, naročuje stalno pri njem slike.

**Knez Meščerski napravil je mnogo ropota s svojim izvrstnim romanom iz društvenega življenja: „Žene petrograjskega društva.“** Ta roman, ki je preložen na mnoge evropske jezike, imajo zdaj tudi Hrvati v svoji prelogi. Ta sijajni uspeh vzpodbudil je pisatelja, da je nadaljeval svoj roman in da je dve glavni osobi iz rečenega romana opisal v novem romanu: „Kneginja Liza in Gri-Gri“.

#### Za Bož. Raičev spomenik

prejeli smo dalje:

od veleč. gosp. Emanuela Rotta iz Radeč . . . . . gld.—.50 kr.  
Zadnjič smo izkazali . . . . . „ 5.— „  
vkup torej . . . . . gld. 5.50 kr.

**Opis denašnje slike: „Začetek romana“ priobčili bomo prihodnjič.**

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajejo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošilajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopiši ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.